

Ruokaturvan merkitys huoltovarmuuden osana on kasvanut

19.12.2025

Ennen Venäjän hyökkäyssotaa Ukrainaan ruokaturvaa pidettiin maassamme lähes itsestäänselvyytenä. Sodan alettua havahduttiin, että epävarmuus kriittisten tuotantopanosten ja tuotteiden saatavuudesta on kasvanut. Jos Itämeren alueelle syntyy konflikti ja sen seurauksena merikuljetukset estyvät, huoltovarmuus ja sen osana ruokaturva ovat uhattuina.

Huoltovarmuuden ja ruokaturvan merkitystä onkin alettu korostaa. Kotimaisen maataloustuotannon turvaamisessa on huolehdittava kriittisten tuotantopanosten saatavuudesta ja tuotantokapasiteetin riittävyydestä. Varautuminen on tarpeen, että ruokaa voidaan tuottaa kaikissa olosuhteissa, myös kriisiaikoina.

Kestävän ruokaturvan ylläpidon kannalta on oleellista, että nuorilla maatalousyrittäjillä on tulevaisuuden uskoa. Maatalousyrittämiselle on oltava riittävät kannattavuusedellytykset, jotta nuoret kiinnostuisivat maatalousyrittämisestä ja olisivat halukkaita investoimaan. Kannattavuusedellytykset vaikuttavat investointihalukkuuteen ja tuotantopäätöksiin, ja siten maataloustuotannon määrään, mikä on osa ruokaturvaa.

Oma maataloustuotanto ruokaturvan perusta

Uusikylän ym. (2021) mukaan huoltovarmuus tarkoittaa yhteiskunnan valmiutta talouden keskeisten toimintojen jatkuvuuden varmistamiseen. Huoltovarmuuskeskuksen (2025) määritelmän mukaan huoltovarmuudella tarkoitetaan varautumista mahdollisiin kriiseihin ja häiriötilanteisiin sekä

jatkuvuudenhallintaa turvaamalla elintärkeät toiminnot, jotta yhteiskunta ja elinkeinoelämä toimivat ja ihmiset voivat turvallisesti elää arkeaan.

Ruokaturva on tärkeä osa huoltovarmuutta keskittyen ruokahuollon järjestämiseen. Kotimainen maataloustuotanto on keskeisimmässä asemassa ruokaturvasta huolehdittaessa. Ruokaturvaan liittyy ihmisten tarpeet ja mieltymykset, jotka tukevat aktiivista ja tervettä elämää. Leroyn ym. (2015) mukaan ruokaturvassa on neljä pilaria: ruoan määrä ja saatavuus, ruoan hankintamahdollisuus, ruoan hyödynnettävyys ja tarjonnan vakaus.

Kun kaikilla ihmisillä on ajasta ja paikasta riippumatta fyysiset ja toiminnalliset mahdollisuudet saada riittävästi turvallista ja ravitsevaa ruokaa, vallitsee ruokaturva (Rajala 2007). Maa- ja metsätalousministeriö (i.a.) käyttää YK-järjestöjen määritelmää, jonka mukaan ”ruokaturva tarkoittaa tilaa, jossa kaikilla ihmisillä on fyysiset, sosiaaliset ja taloudelliset mahdollisuudet saada riittävästi turvallista ja ravitsevaa ruokaa, ja joka vastaa heidän ruokatottumuksiaan sekä mahdollistaa aktiivisen ja terveen elämän”.

Etelä-Pohjanmaan maakuntaohjelmassa 2018–2021 ruoan saatavuutta pidettiin lähinnä itsestäänselvyytenä. Ei osattu ennakoida ruokaturvaa riittävässä määrin (Etelä-Pohjanmaan liitto, 2018), vaikka Etelä-Pohjanmaa on maamme merkittävin maa- ja elintarviketalouden maakunta. Seinäjoen ammattikorkeakoulussa heräteltiin keskustelua eturintamassa aktiivisesta, kannustavasta ja kannattavasta maatalousyrittämisestä (Ryhänen & Lauhanen, 2021) sekä huoltovarmuuden ja ruokaturvan merkityksestä (Lauhanen & Ryhänen, 2022).

Tulevaisuudessa on tärkeää, että Etelä-Pohjanmaalla on kokonaisvaltaisesti toimiva ruokajärjestelmä, joka pystyy tarvittaessa vastaamaan myös kriisiaikojen haasteisiin. Samalla on syytä tiedostaa, että maakunta on keskeistä kotieläinaluetta. Maakunnan pelloilla viljellään pääasiassa nurmirehuja ja rehuviljaa kotieläinten rehuksi.

Mitä nälkävuodet opettivat?

Kasvien sadon määrä, laatu ja elintarvikekelpoisuus vaihtelevat Suomessa vuosittain. Luonnonolot tuovat runsaasti haasteita ihmisten ruoaksi kelpaavien kasvien, vihannesten ja hedelmien tuotantoon maassamme. Jos laajoilla alueilla näiden kasvien tuotannossa epäonnistutaan, sillä on suuri vaikutus ruoan saatavuuteen. Ideologisen vegaaniaatteen varaan rakentuva ruoantuotanto on siten riskialtista Suomen luonnonoloissa, jossa nurmirehujen tuotanto on viljelyvarminta. Nurmien hyödyntämiseen tarvitaan märehtijöitä, jotka muuntavat nurmirehun ihmisten ravinnoksi sopivaan muotoon. Kokonaisuutta tarkasteltaessa on syytä tiedostaa terveellisen ruoan merkitys.

Nälkävuosien opettamana tiedostettiin kasvinviljelyyn liittyvät riskit, joten Suomessa turvauduttiin nurmea jalostavaan kotieläintuotantoon. Nautakarjan merkitys ruoan lähteenä kasvoi merkittävästi. Nautakarjatalouden (maito ja liha) merkitys kriisioloissa on suuri, sillä se kykenee muuttamaan ihmisille kelpaamatonta kasvisainesta ihmisten ravinnoksi. Sillä varmistettiin ravinnon saantia myös sotien aikana. Lisäksi kotieläimet voivat hyödyntää elintarviketeollisuuden sivuvirtoja, mikä tukee ruokaturvaa. Valtaosa Suomessa viljeltävistä kasveista tuotetaan kotieläintuotantoon.

Maataloustuotanto on perusta koko ruokajärjestelmän toimivuudelle niin normaalioloissa kuin kriisiaikoina.

Ruokaturvan merkityksen syvällinen ymmärtäminen on kasvattanut maatalouspolitiikan muutospaineita. Suomessa joudutaan päättämään, minne vähenevät maatalouden EU-tuet kohdennetaan ja miten jatkossa suhtaudutaan huoltovarmuuteen ja ruokaturvaan. Onko varaa tukea tuottamattomia peltoja ja missä määrin luodaan lisäedellytyksiä aktiivisille nuorille yritystoiminnan kehittämiseen. Aktiivinen ja laadukas maatalousyrittäminen tuo ruokaturvaa. Pitkän aikavälin ruokaturvan kannalta on tärkeää, että nuorten edellytyksiä toimia maatalousyrittäjinä parannetaan. Nykyinen maatalouspolitiikka kannustaa säilyttämään olemassa olevaa.

Matti Ryhänen
MMT, dosentti, yliopettaja
SEAMK

Jyrki Rajakorpi
MMM, tuntiopettaja
SEAMK

Risto Lauhanen
MMT, dosentti, erityisasiantuntija TKI
SEAMK

Lähteet

Etelä-Pohjanmaan liitto. (2018). *Tuoreita eväitä Etelä-Pohjanmaalle. Maakuntaohjelma 2018–2021. https://epliitto.fi/wp-content/uploads/2020/11/A_58_Etela-Pohjanmaan_maakuntaohjelma_2018-2021_web.pdf*

Huoltovarmuuskeskus. (2025). *Huoltovarmuus Suomessa.*https://www.huoltovarmuuskeskus.fi/tietoa-huoltovarmuudesta/huoltovarmuus-suomessa

Lauhanen, R., & Ryhänen, M. (18.10.2022). Ruokaturva ja huoltovarmuus on syytä tiedostaa. *Ilkka-Pohjalainen,* 16.

Leroy, J., Ruel, M., Frongillo, E., Harris, J., & Ballard, T.J. (2015). *Measuring the Food Access Dimension of Food Security: A Critical Review and Mapping of Indicators*. Food and Nutrition Bulletin 36(2): 167–195.

Maa- ja metsätalousministeriö. (i.a.). *Ruokaturva.*https://mmm.fi/ruokaturva

Rajala, J. (18.3.2007). *Ruokaturva*. Helsingin yliopisto, Ruralia- instituutti. https://www.helsinki.fi/fi/ruralia-instituutti/ruokaturva

Ryhänen, M. & Lauhanen, R. (2021). Maataloustukea ohjattava aktiivituotantoon. *Maaseudun tulevaisuus.* Yliö. 20.12. 2021. s. 10.

Uusikylä, P., Lonka, H., Pelttari, H., Jalonen, H., Laitinen, K., Sederholm, T., Huhtinen, A-M., Anttonen, M., Niskanen, V-P., Vartiainen, P., & Tikanmäki, I. (2021). Viljasta verkostoihin: Huoltovarmuuskeskuksen

arviointi. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:32. https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-733-5